

Jerzy Dietl

1927–2021

Możliwość przypomnienia Profesora Jerzego Dietla traktuję jako ogromny honor i zaszczyt z co najmniej dwóch powodów. Po pierwsze, był wybitnym naukowcem o renomie międzynarodowej, wielkim humanistą, człowiekiem o szerokim horyzoncie myślowym, wychowawcą kilku pokoleń studentów i młodej kadry naukowej, społecznikiem, osobą wrażliwą na zło i niesprawiedliwość. Po drugie, czuję się w pełni uczniem Profesora. Cała moja kariera zawodowa jest ściśle z nim związana. Od czasu studiów po wspólną pracę Profesor był dla mnie zawsze wspierałym, niedoścignionym Mistrzem, prawdziwym wzorem do naśladowania. To, co osiągnąłem w mojej pracy zawodowej, zawdzięczam przede wszystkim jemu. Mam wielki dług wdzięczności wobec Profesora.

Jerzy Dietl urodził się 28 kwietnia 1927 roku w Inowrocławiu. Był stryjecznym prawnikiem Józefa Dietla, lekarza, profesora i rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego, zasłużonego prezydenta Krakowa, pioniera balneologii w Polsce. Ojciec Bronisław był przed I wojną światową starostą w Galicji, potem między innymi prezydentem Torunia i starostą w Inowrocławiu. Matka, z domu Znaniecka, wywodziła się ze starej znanej rodziny pomorsko-wielkopolskiej (była kuzynką wybitnego uczonego, filozofa i socjologa Floriana Znanieckiego). Jerzy Dietl studiował w Akademii Handlowej w Poznaniu. Dyplom magistra uzyskał w 1950 roku, ale już w końcu 1949 roku rozpoczął pracę na Uczelni jako asystent w Katedrze Nauki o Przedsiębiorstwie. W 1958 roku Rada Wydziału Handlowo-Towaroznawczego nadała mu stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych. Trzy lata później habilitował się na Wydziale Handlu Szkoły Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie. W 1962 roku otrzymał stanowisko docenta w Katedrze Ekonomiki Handlu. W 1965 roku został w tej Katedrze kierownikiem Zakładu Ekonomiki Obrotu Rolniczego. W tym okresie pełnił funkcje prodziekana (1962–1964), a następnie dziekana (1964–1967) Wydziału Handlowo-Towaroznawczego.

Rok 1967 otwiera kolejny ważny etap w życiu i karierze zawodowej Jerzego Dietla, który został przeniesiony służbowo na Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny Uniwersytetu Łódzkiego, gdzie objął stanowisko kierownika Katedry Ekonomiki Handlu. W 1971 roku otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego, a siedem lat później – zwyczajnego. Po zmianach organizacyjnych na Uczelni został dyrektorem Instytutu Handlu, przekształ-

conego w 1972 roku w Instytut Obrotu Towarowego. Po kolejnych reorganizacjach doprowadził do powstania w 1992 roku Katedry Marketingu. W wieku 65 lat przekazał kierownictwo tej Katedry następcy, a sobie pozostawił kierowanie Zakładem Strategii Marketingowych. Profesor należał do grupy twórców nowego Wydziału Zarządzania, który został powołany w 1994 roku na bazie części jednostek organizacyjnych Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego. Na Uniwersytecie Łódzkim pracował do 2003 roku. Wówczas to przeszedł do Wyższej Szkoły Biznesu National Louis University w Nowym Sączu, gdzie objął stanowisko profesora w Katedrze Marketingu (do 2006 roku). Współpracował także z Akademią Leona Koźmińskiego: od 2000 roku pełnił funkcję jej zewnętrznego egzaminatora, a od 2003 roku był członkiem jej Rady Powierniczej.

Profesor Jerzy Dietl należy do grona najwybitniejszych polskich ekonomistów, czego potwierdzeniem jest jego imponujący dorobek naukowy. Jest autorem (w części współautorem) ponad 500 publikacji, w tym kilkudziesięciu książek i monografii. Prace Profesora dotyczyły zawsze aktualnych i ważnych problemów z zakresu ekonomii i zarządzania, a jego rozpoznania często wybiegały w przyszłość. Za szczególnie cenne uważam oparcie rozważań na informacjach ze źródeł pierwotnych, pozyskanych w drodze szeroko zakrojonych badań empirycznych. W gronie współpracowników poznańskiego i łódzkiego środowiska naukowego Profesor uchodził za tytana pracy badawczej. Działalność jego na tym polu cechowała się dużym stopniem umiędzynarodowienia. Ścisłe kontakty z uczelniami i konkretnymi naukowcami z zagranicy owocowały wspólnymi badaniami w skali międzynarodowej i upowszechnieniem osiągnięć Profesora – dzięki publikacjom – poza granicami naszego kraju.

Zainteresowania naukowo-badawcze Profesora były niezwykle rozległe. Przyjmując pewne zawężenia, można wyodrębnić sześć podstawowych nurtów. W układzie chronologicznym można je ująć następująco: rynek rolny, łącznie z handlową i produkcyjną obsługą wsi i rolnictwa, handel i dystrybucja, badania rynkowe i marketingowe, marketing i zarządzanie przedsiębiorstwem, polityka gospodarcza i zmiany strukturalne w okresie transformacji polskiej gospodarki, kształcenie i edukacja na potrzeby biznesu.

Pierwszy z przedstawionych nurtów był moim zdaniem szczególnie bliski Profesorowi. Problematyka ta bowiem stanowiła przedmiot jego zainteresowań od początku kariery akademickiej do końca lat 90. ubiegłego wieku. Z perspektywy czasu mogę stwierdzić, że Profesor Dietl należał do ścisłego grona najważniejszych autorytetów naukowych z zakresu ekonomiki rolnictwa, rynku rolnego i gospodarki żywnościowej. W latach 60. był utożsamiany z mającymi wysoką rangę, odbywającymi się corocznie w Poznaniu, konferencjami naukowymi dotyczącymi wybranych problemów rynku rolnego, organizowanymi przez Sekcję Ekonomiki Obrotu Rolniczego Komitetu Ekonomiki Rolnictwa PAN. Profesor był bowiem pomysłodawcą konferencji i bezpośrednim organizatorem pierwszych spotkań. Pierwsza znacząca publikacja Profesora z omawianej problematyki zatytułowana *Rynek produktów rolnych* (Państwowe Wydawnic-

two Rolnicze i Leśne, 1959) stanowi syntezę wyników kilkuletnich badań i studiów literaturowych przeprowadzonych za granicą (głównie w RFN). Odbiła się szerokim echem w środowisku naukowym, które oceniło ją niezmiernie wysoko. W następnych latach Profesor prowadził pogłębione studia nad wybranymi aspektami rynku rolnego. Ich rezultaty spopularyzowano w wielu publikacjach, między innymi w monografiach: *Handel i rynek w rejonach uprzemysławianych* (Książka i Wiedza, Warszawa 1970), *Rynek płodów ogrodniczych w regionie łódzkim* (Wydawnictwo UŁ, Łódź 1972, współautorzy B. Gregor i G. Adamczyk).

W latach 70. i 80. Profesor wraz z zespołem włączył się aktywnie do prac badawczych nad omawianą tematyką w ramach badań centralnie sterowanych – tzw. problemów węzłowych. Przeprowadzono je wśród gospodarstw rolnych usytuowanych w różnych regionach kraju (głównie na Opolszczyźnie). Plonem tych dociekań było kilkanaście publikacji, w tym między innymi *Wpływ czynników społeczno-ekonomicznych na strukturę przestrzenną rolnictwa w Polsce* (PWN, Warszawa 1978, współautor B. Gregor), *Usługi produkcyjne dla rolnictwa na przykładzie województwa opolskiego* (Instytut Śląski, Opole 1977, współautor B. Gregor), *Związki indywidualnych gospodarstw rolnych z otoczeniem rynkowym i instytucjonalnym* (Wydawnictwo UŁ, Łódź 1985, współautor B. Gregor), *Warunki życia i pracy ludności rolniczej a zamiany w strukturze agrarnej* (Akademia Rolnicza, Wrocław 1989, współautorzy B. Gregor i A. Kopias).

Drugi – obok rynku rolnego – podstawowy nurt zainteresowań Profesora stanowiła problematyka marketingu i zarządzania marketingowego. Jerzy Dietl był jednym z pierwszych w Polsce propagatorów myśli marketingowej. Należał do wąskiego grona osób cieszących się międzynarodowym autorytetem w tym zakresie. Zainteresowanie Profesora marketingiem datuje się od początku lat 70. Wówczas pojawiły się jego publikacje na ten temat. Wyjaśniał w nich istotę marketingu, podstawowe zasady i możliwości zastosowania w gospodarce centralnie planowanej. W 1977 roku pojawiła się na rynku książka *Marketing. Wybrane zagadnienia* (PWE). Była to jedna z pierwszych prac zwartych dotyczących marketingu. Wzbudziła wielkie zainteresowanie, nie tylko wśród przedstawicieli nauki, ale również ze strony praktyków. Jej nakład rozszedł się bardzo szybko. W 1981 roku ukazało się drugie wydanie (zmienione), a cztery lata później – trzecie (zmienione i rozszerzone).

W tym czasie Profesor – na bazie marketingu – nawiązał liczne kontakty międzynarodowe. Odwiedził wiele uczelni zachodnich, prowadził wykłady i seminaria. Brał udział w konferencjach międzynarodowych, na których prezentował referaty. Opublikował za granicą kilkanaście artykułów. W pierwszych latach XXI wieku Profesor wniósł też twórczy wkład do problematyki marketingu. Niezmiernie ciekawe i inspirujące do przemyśleń są publikacje dotyczące wyzwania, przed jakim stoi marketing w zmieniającym się szybko otoczeniu (*Zarządzanie marketingowe*, Wyższa Szkoła Biznesu, Nowy Sącz 2006).

Przedstawione z konieczności wybiórczo działania Profesora Dietla na niwie naukowej budzą ogromny szacunek i dowodzą, że mamy do czynienia z osobą, która znacznie przyczyniła się do rozwoju nauk ekonomicznych. Było to możliwe dzięki rozległej wiedzy Profesora, gruntownemu wykształceniu, umiejętności logicznego i syntetycznego myślenia, znakomitemu przygotowaniu metodycznemu (co ma duże znaczenie przy projektowaniu i realizacji badań empirycznych) oraz rzadko spotykanej pracowitości. Sprawą godną podkreślenia jest także umiejętność budowania zespołów badawczych oraz współpracy z członkami zespołu. Nie będzie przesady w stwierdzeniu, że z bardzo przeciętnej pod względem poziomu naukowego Katedry Ekonomiki Handlu Uł z końca lat 60. Profesor stworzył w ciągu 25 lat silną jednostkę – Katedrę Marketingu o wymiernych osiągnięciach naukowych, liczącą się w środowisku akademickim w kraju i za granicą. Zbudował podwaliny łódzkiej szkoły marketingu. O pozycji naukowej Profesora świadczy również jego przynależność do liczących się komitetów i stowarzyszeń naukowych w kraju i za granicą. Był członkiem między innymi European Society for Opinion and Market Research (1970–1981), European Marketing Academy (1980–1986), European Economic Association (1986–1989), a także pięciu komitetów PAN. Za osiągnięcia otrzymał dwukrotnie najwyższe wyróżnienie w świecie akademickim – tytuł doktora *honoris causa*, nadany przez Uniwersytet Jean Moulin Lyon 3 we Francji (1977) i przez Akademię Leona Koźmińskiego (2015).

Cała kariera zawodowa Profesora była związana również z działalnością dydaktyczną. Będąc tytanem pracy naukowej, nigdy nie zaniedbywał obowiązków dydaktycznych. Uczył z niezwykłą pasją, w niepowtarzalnym stylu i z zaangażowaniem nacechowanym ciepłym stosunkiem do „swoich” słuchaczy, „swoich” studentów. „Swoich” nie w sensie własności i posiadania, lecz przynależności do grupy i społeczności. Jego wykłady nigdy nie były monologiem, umiejętnie włączał słuchaczy do dyskusji. Cieszył się wśród studentów dużym autorytetem i nieskrywaną sympatią. Był wychowawcą kilku pokoleń. Wypromował ponad 300 magistrów. Wspierał studencki ruch naukowy. Stworzył eksperyment „Kształcenie poprzez udział w badaniach”, realizowany w latach 80. i na początku lat 90. Według opinii studentów była to wysoce efektywna forma kształcenia. Eksperyment ten wzbudził ogromne zainteresowanie w całym środowisku akademickim. Profesor starał się być zawsze blisko studentów. Duży cios dla niego musiało zatem stanowić odsunięcie od prowadzenia zajęć w stanie wojennym oraz zakaz kontaktów ze studentami.

Profesor ma znaczący wkład w reformowanie studiów ekonomicznych. Jako jeden z pierwszych krytycznie oceniał branżową specyfikę studiów. Opowiadał się za studiami profilowanymi funkcjonalnie. Dzięki staraniom i uporowi Profesora Uniwersytet Łódzki był pierwszą uczelnią w kraju, w której w miejsce przedmiotu kierunkowego ekonomika i organizacja obrotu towarowego i usług wprowadzono – za zgodą ministerstwa – przedmiot marketing z elementami teorii przedsiębiorstwa. Był inicjatorem dostosowywania programu studiów z zakresu biznesu do standardów zachod-

nich. Uczestniczył w powołaniu i opracowaniu programu studiów MBA na Wydziale Zarządzania UŁ (polsko-amerykańskich i polsko-francuskich studiów zarządzania).

Zadaniem każdego profesora jest kształcenie młodej kadry naukowej. Dorobek Jerzego Dietla pod tym względem jest tak samo imponujący jak na innych polach działalności. Wypromował 29 doktorów, z których co trzeci jest dzisiaj profesorem tytularnym. Był recenzentem ponad 70 prac doktorskich. Przygotował ponad 50 recenzji dorobku na stopień doktora habilitowanego i ponad 20 ocen dorobku w procedurze nadania tytułu profesorskiego. Był recenzentem dwóch wniosków o nadanie tytułu doktora *honoris causa*: lady Margaret Thatcher przez Akademię Ekonomiczną w Poznaniu i Philipowi Kotlerowi przez Akademię Ekonomiczną w Krakowie.

Godna odnotowania jest aktywna postawa Profesora na niwie społecznej i politycznej. Nigdy nie był obojętny na zjawiska i procesy zachodzące w otaczającej nas rzeczywistości. Ograniczę się tylko do wybranych aktywności Profesora na tym polu w latach 80. i na początku lat 90. Wtedy bowiem miało miejsce apogeum jego zaangażowania w procesy decydujące o nowym obliczu kraju. W latach 1980–1995 był aktywnym działaczem „Solidarności”, między innymi ekspertem i doradcą. Współpracował także z Solidarnością Rolników Indywidualnych. W latach 1980–1989 działał w Komitecie Organizacyjnym Fundacji Rolniczej, powołanej przez prymasa Polski. W 1990 roku został członkiem Komitetu Kościelnego Rolnictwa, a rok później – członkiem Rady Naczelnej Fundacji Kościelnej. W 1988 roku Lech Wałęsa powołał Jerzego Dietla do Komitetu Obywatelskiego. Profesor brał udział w obradach Okrągłego Stołu. Był założycielem Fundacji Rozwoju Przedsiębiorczości (1990), a także przewodniczącym jej rady. Rok później został powołany na prezesa Fundacji Edukacyjnej Przedsiębiorczości. Po śmierci Profesora Fundacja otrzymała jego imię. Szczególnie ważną datą był 4 czerwca 1989 roku. Wówczas Jerzy Dietl został wybrany na senatora RP. Podczas trwania kadencji pełnił funkcję przewodniczącego Nadzwyczajnej Komisji Senackiej ds. Legislacji Ekonomicznej, a także wiceprzewodniczącego Senackiej Komisji Gospodarki Narodowej. Reprezentował Senat w wielu negocjacjach i na konferencjach, głównie o charakterze międzynarodowym. W latach 1990–1992 był członkiem Rady Ekonomicznej przy Radzie Ministrów, a w 1992 roku został członkiem Rady Gospodarczej przy Premierze RP.

Profesor Jerzy Dietl zmarł 23 lutego 2021 roku. Został pochowany na Cmentarzu Junikowo w Poznaniu. Środowisko akademickie z ogromnym smutkiem i żalem przyjęło wiadomość o jego śmierci. Szczególnie mocno przeżyli to jego współpracownicy i wychowankowie. Pamięć o Profesorze pozostanie w naszych sercach na zawsze.

Bogdan Gregor